

לעתים הוא דין ולעתים הוא רחמים. אם זוכים בני העולם, הרי אל עומד, והוא חסד. ואם לא זוכים, הרי אל עומד, ונקרא גבור, ועל זה עומד בכל יום.

אבל דבר נאה הוא, אל בכל מקום זהו אור (ב) החכמה העליונה, ועומד בקיומו בכל יום, שפתוב (תהלים נ) חסד אל כל היום. ואלמלא שאל הזה מתעורר בעולם, לא יכול העולם לעמד אפלו שעה אחת מלפני הדינים הקשים שמתעוררים בעולם בכל יום. זהו שפתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, בהתעוררות של אברהם עומדים, וכשמתעורר אברהם בעולם, כל אותם הדינים שנמצאים בכל יום ויום, הוא דוחה אותם החוצה ולא עומדים לפניו.

זהו שפתוב ואל זעם בכל יום. נזעם או זעום בכל יום לא כתוב, אלא זעם. בכל יום ויום שנמצא דין, דוחה אותם החוצה, והוא עומד ומבשם את העולם. זהו שפתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו. ואלמלא זה, לא יכול העולם לעמד אפלו רגע אחד. ולכן הפל עומד משום אברהם. וזה שפתוב אל גבור. לא שהוא גבור, אלא הפסוק הזה רמז הוא שרומז לאבות, ורמז הוא שרומז לאמונה העליונה הקדושה, שפתוב פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום. פלא - זו החכמה העליונה שמפלאה ומכסית מהפל, כמו שנאמר (דברים יז) כי יפלא ממה דבר. יועץ - זהו נהר עליון ששופע ויוצא ולא פוסק. וזה יועץ לכל ומשקה את הפל. א"ר - זה אברהם, כמו שבארנו האל הגדול. גבור - זה יצחק.

הוא (דף ל"א ע"א) רחמי. אי זכאין בני עלמא, הא אל קיימא, והוא חסד. ואי לא זכאן, הא אל קיימא, ואקרי גבור, ועל דא קיימא בכל יומא.

אבל מלה שפיר הוא, אל בכל אתר, נהירו (ב) דחכמתא עלאה הוא, וקיימא בקיומיה בכל יומא, דכתיב, (תהלים נב) חסד אל כל היום. ואלמלא דהאי אל אתער בעלמא, לא יכיל עלמא למיקם אפילו שעתא חדא, מקמי דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם, פאתערוותא דאברהם קיימי, וכד אתער אברהם בעלמא, פל אינון דינין דמשפתחי בכל יומא ויומא דחי להו לבר, ולא קיימין קמיה.

הדא הוא דכתיב, ואל זעם בכל יום, נזעם, או זעום בכל יום, לא כתיב, אלא זעם. בכל יומא ויומא דדינא אשתכח, דחי לון לבר, וקיימא הוא ומבסם עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי' חסדו. ואלמלא האי, לא יכיל עלמא למיקם אפילו רגעא חדא. ועל דא כלא קיימו בגיניה דאברהם. והאי דכתיב אל גבור, לאו דאיהו גבור, אלא האי קרא רמז הוא דקא רמיז לאבהן, ורמיזא הוא דקא רמיז למהימנותא עלאה קדישא, דכתיב (ישעיה ט) פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום. פלא, דא חכמתא עלאה, דהיא פליאה ואתפסאי מפלא, פמה דאת אמר (דברים יז) כי יפלא ממה דבר. יועץ, דא הוא נהר עלאה דנגיד ונפיק, ולא פסקא, ודא יועץ לכלא, ואשקי לכלא.

אר דא אברהם, פמה דאוקימנא האל הגדול.